

Лектор курсу
Контактна інформація
лектора (e-mail)
Сторінка курсу в eLearn

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ
«Лісокультурні методи реабілітації
техногенно-порушених земель»

Ступінь вищої освіти - Магістр
Спеціальність 205 Лісове господарство
Освітня програма «Поновлення та розведення лісу»
Рік навчання 1, семестр 2
Форма навчання денна, заочна (денна, заочна)
Кількість кредитів ЄКТС 4,5
Мова викладання українська (українська, англійська, німецька)

професор, доктор с.-г. наук Бровко Ф.М.

fmbrovko@ukr.net

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1378>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

(до 1000 друкованих знаків)

Надмірний техногенний вплив на навколишнє природне середовище призводить до змін окремих властивостей і параметрів екосистем й викликає порушення у їх структурно-функціональній організації. У межах індустріально розвинених регіонів земельний фонд зазнає істотного антропогенного навантаження та забруднення, а тому нині, концепція сталого розвитку лісгосподарського виробництва повинна базуватись на засадах пріоритетності збереження природних ресурсів, ефективного використання сонячної енергії та земельних ресурсів. Саме тому, слухачам магістратури з освітньої програми «Поновлення та розведення лісу» варто ґрунтовно оволодіти теоретичними питаннями з означеної проблеми й навчитися використовувати лісокультурні методи для поліпшення якісних показників довкілля. Відповіді на означені проблемні питання і містить дисципліна «Лісокультурні методи реабілітації техногенно-порушених земель», адже вона узагальнює здобутки не лише загально-біологічних дисциплін таких як біологія, екологія, фізіологія, але й спеціальних, таких як ґрунтознавство, лісознавство, лісові культури і багатьох інших та відноситься до циклу дисциплін самостійного вибору університету.

Успішне формування середовище-стабілізуючих лісових екосистем потребує комплексу науково-обґрунтованих знань та заходів, які забезпечили б створення біологічно стійких культурфітоценозів, а тому головна мета вивчення навчальної дисципліни «Лісокультурні методи реабілітації техногенно-порушених земель» полягає в опрацюванні студентами сучасних агротехнологічних заходів із заліснення земель, що зазнали руйнівної дії техногенезу, які враховували б регіональні та типологічні особливості заліснюваних земельних площ й базувались на біологічних властивостях деревних рослин.

Основні завдання з вивчення дисципліни полягають у забезпеченні засвоєння слухачами магістратури: принципів оптимізації техногенно-порушених ландшафтів лісокультурними методами; добору деревних рослин та їх типів, придатних для формування культурфітоценозів на техноземах і літоземах; опрацюванні агротехніки і технології створення та вирощування насаджень різного цільового призначення на техногенно-порушених землях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

основні принципи добору типів лісових культур для різних категорій техногенно-порушених земель;

агротехнологічні прийоми, придатні для вирощування біологічно стійких насаджень на землях, які зазнали техногенного впливу;

регіональні та зональні технології, придатні для створення лісових насаджень на землях з техногенно-порушеними і техногенно забрудненими ґрунтами;

вміти:

застосовувати набуті знання у практичній діяльності, зокрема під час складання проектів на заліснення та озеленення земельних площ, які зазнали техногенного впливу, а також під час створення та вирощування зелених та лісових насаджень на таких землях.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/ практичні)	Результати навчання	Завдання	Оціню- вання
Модуль 1				
Тема 1. Техногенез та його значення на сучасному етапі розвитку суспільства	4/2	формування знань щодо масштабів впливу техногенезу на довкілля та роль лісокультурних методів у реабілітації техногенно-порушених земель	ознайомити студентів із негативними проявами техногенезу на сучасному етапі розвитку суспільства.	10
Тема 2. Регіональні та технологічні особливості створення лісових насаджень на землях, які зазнали радіоактивного забруднення	4/2	знати відомості стосовно радіоактивного забруднення лісів України. Оволодіння: агротехнологічними особливостями лісовирощування на радіоактивно-забруднених землях; гігієною праці та елементами радіаційної безпеки під час виконання лісокультурних робіт	ознайомити із лісокультурними методами заліснення радіоактивно-забруднених земель	10
Тема 3. Регіональні та технологічні особливості створення лісових насаджень на землях санітарних зон промислових підприємств та шляхів транспорту	6/2	отримання відомостей, що стосуються впливу шкідливих речовин на деревні рослини. Освоєння методів створення та вирощування насаджень захисного призначення у санітарних зонах промислових підприємств та вздовж автомагістралей	навчити студентів методам створення зелених насаджень у санітарних зонах промислових підприємств та у захисних смугах автомобільних доріг	15
Усього по модулю 1	14/6			35
Модуль 2				
Тема 4. Регіональні та технологічні особливості створення лісових насаджень на землях з техногенно-порушеним ґрунтовим покривом	4/2	освоєння лісокультурних методів під час створення лісових насаджень різного цільового призначення на техногенно-порушених землях	ознайомити слухачів із лісокультурними методами освоєння техногенно-порушених земель	9

Тема 5. Екологія сміттєзвалищ та їх фітомеліорація	4/3	ознайомлення із проблемами, які пов'язані із нагромадженням відходів та особливостями формування фітоценозів-меліорантів на сміттєзвалищах	ознайомлення із негативними впливами сміттєзвалищ на довкілля та з методами формування фітоценозів-меліорантів на них	8
Тема 6. Регіональні та технологічні особливості створення лісових насаджень на осушуваних землях	4/2	набуття знань, що стосуються інтенсивності осушення боліт, їх класифікації, методів передсадивного обробітку ґрунту та агротехніки створення культур	ознайомити студентів із лісокультурними особливостями залісення осушуваних земель	9
Тема 7. Регіональні та технологічні особливості створення лісових насаджень на відпрацьованих торфовищах	4/2	ознайомлення із природними властивостями відпрацьованих торфовищ, їх підготованням до лісокультурного освоєння та агротехнічні особливості створення культур на них.	навчити студентів особливостям залісення відпрацьованих торфовищ	9
Усього по модулю 2	16/9			35
Всього за навчальну роботу				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

<i>щодо дедлайнів та перекладання:</i>	Практичні, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Штрафний рейтинг (пропуски занять, відсутність конспекту тощо) $R_{\text{штр}} = 0,05 \times 100 = 5,0$ балів. Рейтинг з додаткової роботи $R_{\text{др}} = 0,1 \times 100 = 10$ балів. Сумарний рейтинг з навчальної роботи визначається за формулою $R_{\text{нр}} = R_{\text{ом}} + R_{\text{др}} - R_{\text{штр}}$. Перекладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин.
<i>щодо академічної доброчесності:</i>	Списування під час написання модульних робіт та екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
<i>щодо відвідування:</i>	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із директором інституту)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзамену
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Література:

Основна і додаткова література.

Основна література.

1. Генік Я., Діда А. Рекультивация: Навчальний посібник. Львів: ННВК, АТБ, 2019. 288 с.
2. Бровко Ф.М., Бровко Д.Ф. Фітомеліорація піщаних літоземів природно-техногенного походження. Монографія: К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. 304 с.
3. Бровко Ф.М., Бровко О.Ф. Лісова рекультивация відвальних ландшафтів Кривбасу. Монографія: К.: Видавничий дім «Кондор», 2019. 204 с.
4. Бровко Ф.М., Бровко Д.Ф., Шлапак В.В. Лісова рекультивация відвальних ландшафтів та її соціально-екологічне значення в умовах антропоцену. Колективна монографія (до 100-річчя кафедри відтворення лісів та лісових меліорацій). Відтворення лісів та лісова меліорація в Україні: витоки, сучасний стан, виклики сьогодення та перспективи в умовах антропоцену. 2019. С. 224-248.

Додаткова література

5. Влияние загрязнений воздуха на растительность. Причины. Воздействие. Ответные меры. Под ред. Х.-Г. Десслера. М.: Лесная промышленность, 1981. С. 100–160.
6. Зайцев Г.А., Моторина Л.В., Данько В.Н. Лесная рекультивация. М.: Лесная промышленность, 1977. 129 с.
7. ДСТУ 2980-95. Лісові культури. Терміни та визначення. К.: Держстандарт України, 1995. 64 с.
8. Пристер Б.С., Лоцилов НА., Пастернак П.С. и др. Рекомендации по ведению сельского и лесного хозяйства в условиях радиоактивного загрязнения территории Украины в результате аварии на Чернобыльской АЭС за период 1991–1995 годы. К.: Минлесхоз Украины, 1995. 132 с.
9. Рекомендации по ведению лесного хозяйства в условиях радиоактивного загрязнения. К.: Аграрна наука, 1995. 61 с.
10. Руководство по осушению лесных земель. М.: ЦБНТИлесхоз, 1985. 38 с.

Інформаційні ресурси

Додаткові ресурси (за наявності):

INTERNET-ресурси:

1. <http://www.google.com.ua/>
2. uk.wikipedia.org/wiki/Інтернет-портал
3. <http://dklg.kmu.gov.ua/> – Державне агенство лісових ресурсів України
4. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
5. <http://www.springerlinr.com/home/main/mpx> – база даних журналів, книг, довідкових матеріалів з